„ЗАСТАВА“ излази редовно средом петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 179. У Новом Саду у петак 21. новембра (3. децембра) 1886. ГОДИНА XXI.

СВРШИЛИ СУ ПОСАО, ПА САД ОДЛАЗЕ КУЋИ.

Познато је, да наша домовина Угарска и Аустрија имају заједничко министарство спољних послова, заједничку војску и да заједнички воде бригу о Босни и Херцеговини. О тим заједничким стварима расправљају такозване делегације, које бира угарски сабор и аустријско државно веће. Онда се чланови тих делегација једне године састају у Бечу, а друге у Будимпешти, па се онда саветују и решавају, хоће ли пристати на оне заједничке трошкове, које им предлажу заједнички министри спољних послова и рата и босански министар. Тако је уставом углављено, кад је оно године 1867-ме дошло до поравнања између Угарске и Аустрије, па тако се ето ради већ од деветнаест година. Разлика је само та, што пре деветнаест година није било у делегацијама речи и о Босни и Херцеговини, а сад од осам година брину се аустро-угарски делегирци и о тим српским земљама Нико их до душе није звао, да се брину о земљама, које их се не би требале тицати. Још мање их ко молио, да решавају о судбини тамошњег народа. Али тако је српски зао удес хтео па ето за то је и дошло дотле, да у босанско-херцеговачким стварима имају главну реч Фалк, Тиса и други, који ни појма немају о српском народу у Босни и Херцеговини, нити му икада могу бити искрени пријатељи. Но манимо то на страну, па да видимо, шта су за нашу домовину учинили.

Штогод су министри захтевали, то су аустро-угарске делегације све до најмање ситнице одобрили. Трошак за заједничке ствари изнеће много више, него прошлих година. За то ће и расходи много већи бити од прихода. За то ће и државни дуг знатно порастити. За то ће и терети већи бити. За то ће се Аустро-Угарска и примаћи много ближе својој материјалној пропасти, него што је досад стојала. Ништа није учињено, да се народу помогне. Ништа није урађено, да се народима терети смање, већ баш на против терети ће бити још већи и несноснији, јер се мањак у државном газдинству не рачуна на крајцаре или на неколико стотина форината већ на милијуне форината.

Па како то, да аустро-угарске делегације нису ништа народима уштедиле, да нису ништа одузели од грдних министарских захтева, него су им све трошкове одобрили? На што онда и трошити толики силни новац на дневнице за чланове делегација, кад они све одобравају, што министри хоће? Зар није онда боље, да се министрима остави на вољу, да по својој увиђавности троше народну имовину и удешавају државне послове? У том случају бар би смо заштедили онај новац, што се издаје на дневнице члановима делегација. Привидна уставност не доноси нам никакве користи.

Али реч је била, да Аустро Угарској предстоји велики рат, па с тога се мора све жртвовати, само да се Аустро-Угарска што боље спреми за тај велики рат. те да у истом победи. Кад би одиста тако било, онда не би требало жалити жртава и трошкова, али тако није. Ми смо одмах у почетку, чим се отворише седнице аустро-угарских делегација, рекли, да се само за то подигла ларма о рату, који Аустро-Угарској предстоји, да би тако делегирци одобрили све владине захтеве. И после, кад би глас о рату и истинит био, зар се тако за тај велики рат спрема, кад се народни новац избацује у лудо, те се заводе рђаве нове пушке? Доказано је, да су те нове пушке рђаве, да их ни једна држава није хтела примити и да има много бољих других пушака, па ипак је наша држава усвојила рђаве и избацује на исте преко педесет милијуна форината! Где је ту штедња, где је ту разлог, па где је ту и патриотизам (родољубље и домољубље)? Данас ће се бацити толики силни милијуни у мутну Марицу, а сутра дај друге још новије пушке. За просвету и материјално благостање народа ништа се не чини, а све се троши на некорисне и непроизводне ствари. У аустро-угарским делегацијама није се чула ни једна мушка и права народна реч. Све, што су министри захтевали, то су делегирци драговољно одобрили. Да су још више захтевали, још више би им одобрили. Сад су пак свршили свој посао одобравања, па су се разишли својим кућама, а ми држимо, да би боље било, да се нису ни састајали, кад нису били вољни, да народима смање терете и да створе услове за економски напредак. Овако пак троши се немилице, а не види се никаква корист отуда.

ПОЛИТИЧКО ВЈЕРУЈУ.

XVI.

Кад почне човек да чита речи, које су на барјаку хрватске слободоумне опозиције, тада са поштовањем почиње да салутира... сагиба пред тим барјаком главу. На томе барјаку пише са крупни слови: „Своје не дамо!“ — Та оно и није добар човек, коме се не допадају људи, који се боре за свето право свога народа. Са одушевљењем слушамо ми речи, када хрватска опозиција устаје у сабору, па брани право земље, право Троједнице . . . ми живо одобравамо, када та опозиција довикује хрватској и мађарској влади: „ни један ваљан народ нит може, нит треба, нит сме, да одустане од свог права“. — Али јао! Кад човек боље промотри речи, које пишу на барјаку хрватске опозиције, он опажа с болом у души, да тамо фали нешто. Оно свето, узвишено политичко правило, није исписано са свим. Речи: „Своје не дамо!“ могу се ласно прочитати, али продужење тих речи, које гласи: „Туђе нећемо!“ изостављено је.

Овим смо казали све! Хрватска опозиција лепо је пошла, али није изашла до на крај. Она треба да учини само још један једини корак напред, треба још мало јаче да опружи сада још згрчену руку, и да каже: „туђе нећемо“, па би онда била на оном земљишту, где стоје сви прави слободњаци српски; њена рука дотакла би се наше руке, наш глас би се слио са свим уједно и браћа би многобројнија и јача продужила борбу. Само тада имала би Троједница будућности. Овако је јадно и наопако. Браћа из хрватске опозиције виде погрешку угарске владе; они са свим зрело суде кад веле: „Не може бити среће, мира и напретка у овој држави, ако се незадоволе народности“, али ти исти људи неће да увиде, да ни тамо не може бити среће, мира и напретка, ако се са свим и потпуно не задоволе — Срби, најрођенија хрватска браћа.

Ја нећу да испитујем данас, ко је више крив и за што је дошло до тога. Кад рана хоће да се лечи, није паметно раздирати по њој и тражити јој непрестано дно. Никад тако зарастити неће. Ал толико ће увидети свако, да ово данашње грозно и убитачно стање треба да престане. Но свако мора на жалост увидети и то, да се она права слога и споразум неће моћи одвише лако а ни преко ноћ успоставити. Неслога, сумњичење, па и мржња између Срба и Хрвата унесена је већ и у најшире слојеве народа.

Под таквим приликама не вреди претрпавати зло; а не вреди ни склапати нека примирја, неки привидан, лабав, кортешки споразум. Споразум треба поставити на чврсте, трајне, здраве основе. Да до тога дође, мора пре свега знати хрватска опозиција: шта смо и шта хоћемо? Она мора у нашем програму и нашем раду наћи сигурности, да нећемо нашу снагу и наша права употребити против ње, против слободе и права Троједнице, у хатар — трећему. А и ми морамо знати, с киме ћемо. Странка, с којом се здружимо, мора нам не само у свом програму ујемчити наша права, него треба својим радом код Хрвата, као и ми код Срба, да разбија данашње предрасуде, да тамани посејано зло, да ближи народ с народом. Јер ма се ми сложили привремено, цео ће тај споразум срушити први покрет, срушиће згодном приликом шака злих људи, чим почну код народа да изазивају данас већ посејану неслогу и — мржњу.

У оваким тешким приликама, требала је најновија српска политика у Троједници да буде обазрива, промишљена, а овамо је учињено нешто, што мал те не доказује, да су покретачи те политике баш у најтежим приликама оставили памет — код куће. Признајем, да данас ни хрватска влада, ни опозиција не показују љубави према српским стварима. Ал зар смо ми због тог требали одмах да постанемо прут, којим ће угарска влада да удара Троједницу? Та прут се искрза, па га баце у буџак. Мени се много пребацивало, да ја двапут јаче ударам на српске погрешке, него на хрватске. То ће ми се рећи можда и сад. Ја признајем, да је тако, али држим, да треба да је тако. Ја бих хтео тиме да постигнем, нек једном постанемо онакви, какви треба да смо. Нек будемо једаред онакви, да нас нико не може кривити ни за што; да имамо у троједничком сабору посланике, на које нико ни у ком погледу неће моћи указивати прстом, па ће наши нападаји друкчије болети, а важност ће нам скочити. Будимо једном људи, које ће морати и противници да поштују, а међусобно набрајање погрешака слабо је оружје. Она странка у Троједници, која једаред ово постигне, корачаће бујним кораком напред, ако Троједници уопште има — будућности.

Многи мисле, да се овака политика не може друкче почети, но с тиме, да човек одмах на првом кораку попусти од права. Није тако! Ја први нисам за то, да од тог попустимо, нисам за то да попустимо ни у чему. На против. Ко тражи да будемо онакви, какви треба да смо, тај тражи још више што, тај тражи да идемо напред. А ја то тражим! Међу тим друго је то, кад човек неће да попусти од права, а друго је, кад тражи, да попусти од неправа. А у нашој данашњој троједнич-

ЛИСТАК.

КАЛУЂЕРИ НЕКАД — И САД.

III.

Једва сам се предигао, те хитам да довршим своју исповест. Стар сам. Слаб сам. Болешљив сам. Смрт ми је за вратом. Журим се дакле крају.

Говорио сам о калуђерима за доба турско. Говорио сам за доба немачко-мађарско. Говорио сам и за доба несретне „уније.“ Обрекао сам, рећи вам и мисли своје о препорођају калуђерства српског.

Но прије свега једно питање. Какве су нам владике? Ко су нам „придворни“ калуђери? Какав нам је калуђерски подмладак?

Некадањи песник револуције — владика Рујић — на умору је. Некадањи љубимац народа српског — Арсеније V. — престарио је, преживио се. Земан му је мрети. Потоњи изараник народа српског — Теофан Живковић — осамио се. Подивљао је. Владика Петровић — то је живи мртвац. Несрећа српска — патријар Герман — познат вам је по несретним благословима својим. Некадањи поборник народне странке Ђорђе Бранковић . . . . Не, не! Поштедите ме! Не могу говорити сада о Сабини! Мучна је то била и Чесима патња. Ми немамо данас својијех владика. То су још само окречени живи гробови.

„Придворни калуђери“ . . . да чудне збрке речи! Оно, што је „при двору“, то није „калуђер.“ А што је ипак „калуђер“, то није „при двору“. Кад ли се још убројаше у праве „калуђере“ осуђене памфлетисте? Пропали солгабирови — рђав је подмладак. Ми немамо подмладка за калуђерство. А то је несрећа — велика несрећа по наш јадни народ!

Какав ли је јад тек у манастиру! Архимандрити — „учевне“ дакле главе — ретке су нам поглавице. Игумани — прости људи. Знадем их доста „свршених“ — пастира. Калуђери — пуке незналице . . . На калуђере је, на жалост страшна повика. Писменог дела боља омладина, неће никако у калуђере. Примати се мора дакле олош светски. Ту је прва мана и почетак зла.

Калуђеру је позив, да се богу моли и утехе даје болноме и бедном. Имаде ли простак спреме за то? Знаде ли тај јадник ма што друго јоште, осим оно нешто црковна пјенија? Служба се тад служи посве механички. Без смисла, без осећаја, без искре љубави одбије се она просто тек од реда. И тада је калуђер готов својом цјељу. Он је прост, обичан човек — чим са „службе“ дође. — Он не чита ништа. Он не учи ништа. Он не мисли ништа. Па откуд тражите да узвишено осећа а племенито дела? Садругар му незналица. „Прњавор“ му извор знања и друштво васпитачко. Књижнице и нема. Он се бије са природом за опстанак свој — или приход „моћних.“ Калуђер је или бирош свога манастира или несретни бадаваџија. Користан члан друштва ретко — ил никада! Манастири су за то већином и клонули. У земљи и зградама велик им је „мртав капитал.“ Ал нема „обртничког капитала“, нема капитала за обрађивање. Злосретни ил неуки претшественици су то страћили. Манастир задужили. А кредита и помоћи — ни откуда. Овако се даље не може.

Вратите калуђерима „калуђерство.“ Повратите их чину своме! Нека се богу моле. Нека чине дела богоугодна! Ал скините им с плећа недостојну насушну бригу за леб и ужитак. Скините им недостојно економско бреме — и они ће и опет синути старом славом, узвишеном позиву своме на понос и дику!!

* * *

Богоугодним калуђерима, који васпиташе, бранише и будише народ, оставише побожни дароватељи иметак свој; поклонивши их за свагда манастирима. Оставише им то, да чувају и бране цркву, веру и просвету народа, а тиме и срећу и слободу Српства.

То им је драговољно даровано. То им је законом ујамчено. То им се дакле не би требало одузети. Али и чему то?

Рекло се је негде: набавка средстава за просвету народа. Па лепо! Но чему збрка и парнице? Чему свађа и отимачина? Створите од калуђера — духовнике! Створите од манастира пристаниште несретних и болних! Створите од манастира човекољубиве и просветне заводе — и тада нестаје за свагда потребе отимачини! Манастирско добро остаје и надаље недирнуто и искључиви иметак манастирски. Калуђери врше дужност духовничку. Богу се моле. Теше болне и несретне и ублажују неброј човечанске несреће. Но тешко и недостојно економско бреме скините им с врата, јер нит је позив, нити дужност, нити снага њина!

Нека наша врховна управа даде сваком манастиру нужни новац за оправку и рад. Нека се сваком манастиру постави стручан световни економ са омањом платом, ал с уделом у чистој добити. Нека је његова сва брига око струке економске — и за најкраће време, манастири ће иметком порасти и дуга се очистити.

Духовна глава манастира био би дакако архимандрит ил игуман. Фактичка пак поглавица у свима економским стварима био би једино световни стручни економ. Овај би за свој рад искључиво и једино на то одређеној врховној управи добара одговоран био. Установа једног економа за више — или на жалост — за све манастире наше, била је нецелисходна — а у будуће и убитачна.

Сабором нашим и опет би се сваком чину стална плата одредила, да — сходно сану своме — у манастиру достојно живети може. — И спор је решен на опште задовољство.

Приметиће ми се можда, да би тада данашње калуђерско поколење на изданку било.

Јест, тако је! И треба да је тако! Но тада би и пријем нових чланова „братства,“ морао бити — па и био — други; строг ал справедљив!

Сав олош друштва — и умни и морални — отпао би тада. У калуђерство примао би се само умно развијен и морално способан члан „братства.“ Одиста побожан, човекољубив и поштен живаљ тражио би тада — и нашао —

кој политици има неправа, има — лудости. Какву нам је вајду донело, што је н. пр. данашњи поджупан Ђурић у хрватском сабору као средовечни целат давио и удавио и онај последњи дисај слободне штампе, а наши српски посланици клицали му? Г. Ђурић ће најбоље знати, јели то њему донело какве вајде, Србима зацело није, јер данас и опи трпе скучену штампу. А какву би вајду донело Србима да нешто уз српску помоћ хрватски бан потсече хрватској са свим крила? Та и ми смо у тој Хрватској, па би с Хрватима заједно пали у прашину Кад су двојица сапутани нераздељивим ланцем, онда не чини онај један право, ако тражи, да онај други дође у какво ропство, јер ће богме заједно страдавати.

Па шта излази из тога? Прво и прво излази ово: „Не смемо у Троједници никако и никад ићи с оном странком, која неће слободе, која је назадна и која хоће да суви самосталност земље. То би значило ићи против себе. Дар, који би нам дала таква назадна странка, лажан је; јер ко неће ништа за свој народ, тај богме неће дати ништа од вредности ни другоме.

Но данас стоји тако ствар, да ни једна хрватска странка неће да нам призна наше. Е онда је просто и јасно, да ни ми не можемо ући ни у једну странку, него треба да останемо сами, самостални, докле год не буде друкчије.

А шта да тражимо, кога програма да се придржавамо, па да имамо изгледа на будућност?

Друга тачка бечкеречког програма вели ово: „У интересу српско-хрватског народа у тројној краљевини заступати земљишну самосталност и земљишну целокупност тројне краљевине, по начелима и основима од народне српско-хрватске странке у тројној краљевини усвојенима.“ Српско-хрватске странке нема више, но њена начела усвојила је у главноме „државоправна опозицијона српска странка“ у „румском програму.“ Румски програм је добар, служи нам на част, али није потпун. У румском програму говори се само о земљишном и државном праву Тројединице. Што ту пише, треба да усвојимо. Тамо се вели у главноме ово: „Тројна краљевина још и данас је само по имену тројна. Далмација и Река са области својом, за које се начело признаје, да су саставни делови ове краљевине, те су земље и покрајине одвојене од матере земље. Програм румски тражи, да се те земље утелове. (Тражи исто и за војну крајину, но то је већ учињено.) Што се тиче главног државноправног питања, о том вели румски програм ово: „Угарска и Тројединица две су потпуно равноправне државе, те по томе од самога рода у овој краљевини зависи, хоће ли осим заједничке круне још какве стварне заједнице бити.“

О српском питању не вели румски програм ништа, па ни о политичким слободама. С тога није потпун. „Програм српског самосталног клуба“ опет говори само о српском питању, а о ничем другом. Но оно, што гонори о српском питању, у главноме је такође добро. Тамо пише, да ће се посланици: „трудити да осигурају слободан развитак српског народа живећег у Троједници, да ће радити на споразуму с народом хрватским, а то на основу узајамности и међусобног поштовања. Према томе тражиће: да се народу српском законом призна име српско, да му се недотакнуто очува народна црквена автономија, да се постојећи закон о пучким школама од год. 1874. тако измени, како ће бити могућан опстанак автономних школа, које су решкриптом ујемчене, да се призна већ изречена равноправност ћирилице и латинице и да се у земаљском прорачуну саразмерна свота одреди на српско црквене просветне потребе у овој домовини.“ Ето ово довде је — добро.

По моме мишљењу ми имамо лепу грађу за програм Срба у Троједници. Но опет велим, целокупан, потпун програм. Срби у Троједници треба да усвоје у погледу земљишног и државноправног питања „румски програм.“ Нек виде браћа Хрвати, да им Срби нису непријатељи, но да се брину о судбини земље. За тим треба Срби да докажу, да нису ни своји непријатељи, па да усвоје програм српског клуба, у колико се односи на српске захтеве. На послетку треба изићи на среду и са политичким и економским програмом. У том погледу мислим, да би Срби у Троједници могли и требали да заступају оно, што је у овом „политичком вјерују“ за Србе у Угарској предложено, дабогме у колико се то не би сударало са ондашњим приликама. Напослетку културни програм, као и брига о материјалном напретку народа треба да нам је заједничка, тамо као овде, а ја сам о томе изложио своје мисли у овој расправи. Ето, то би биле главне основе за нов програм у Троједници, а странци, која би се створила и организовала на овим основима, или која би била најближа овим основима, требали би ми да помажемо.

Стање је у Троједници данас грозно, али не треба губити наде... српски народ мора и тамо развити сву снагу, па почети опет — испочетка. Са уздигнутом главом, а са мушким, слободоумним, праведним програмом у руци треба наши посланици да стоје усред осталих хрватских странака. У оном тренутку, кад наши посланици траже права свога народа, нека не буде никога, ко ће на њих указати прстом, никога, ко ће им довикнути: „ви хоћете да сузите права ове земље, хоћете да сапутате политичке слободе, хоћете да служите — трећему.“ Дела да изађемо на прав пут; дела да дођемо до поштовања! Онда можемо тек с успехом довикнути другима, какви они треба да буду. И тада ће доћи дан, кад ће се с нами у Троједници друкче рачунати. Грозно стање Тројединице ускориће тај дан и збити све, што мисли поштено — уједно. Нека нас не затече згодно доба — срамотне. А ако испадне наопако, нека бар нико не криви нас.

* * *

Казао сам! Остављам сад другима, да рекну и они своје, да ове мисли допуне, а ако буде потребно и исправе. Пролеће је близу, а тада треба да никну пречишћени програми, треба да се изведе организација, треба да дођемо на чисто. Но ако ћемо што добро наћи на пролеће, онда ваља орати земљиште и сејати семе за времена. Ко хоће да узме у овоме реч, „Застава“ му је на расположењу.

сигурни поља за благотворан рад а у корист српске цркве и народа српског у таковом манастиру. Удовци свештеници, богослови и учитељи, налазили би скромна, па опет плодна поља за свој родољубиви рад. И народ би са поносом погледао на своје манастире и поштовао поново **таке** калуђере.

Но усамљеност нигда добра не чини. И ту је тек прави почетак благотворног, преустројног рада Манастире ваља претворити у школе и болнице. Много сиротанче, многи бедни болник, много и богаљче, нашло би сигурна и мирна, здрава уточишта, а често богме и лека сама у добро уређеном и стручном управљаном манастиру таком. Ми немамо стручних школа. А према нашим рђавим материјалним околностима и рђавом расположењу „владајућих елемената“ нећемо их, бојим се, скорим ни имати.

Манастири будућности и калуђери духовници томе би недостатку доскочити могли.

Ратарске школе, занатлијски разнолики заводи, трговачке ниже школе, средње женске школе са стручно образованим женским васпитачима нашле би лако згодна склоништа у тако уређеним манастирима. То би поново били будилници народне мисли, силни покретачи народног живота, живи браниоци народне будућности — **манастири од некада**!!!

Таки просветни заводи ширили би на све стране просвету и напредак. Последице би биле благотворне и огромне.

Садања саможива и често блудна склоништа, претворили би се у живи извор живота и просвете сиротног српског народа нашег. У додиру са таким разноликим, млађаним и непокваренним и стручно образованим људима, калуђери би се трудили, да буду право огледало духовнива и прави пастири стада свога — и били би и одиста и то. Калуђерство би изгубило и саму сенку одвратности своје и многа ваљана богословска и учитељска снага, задахнута правим, промишљеним родољубљем, одала би се свом снагом млађане душе своје узвишеном позиву своме. Подмладак „придворни“ био би тада поштен, трезвен и родољубив. Владике узор пастири стада свога. „Синод“ — свето судилиште — највиши непоколебиви бранилац права и слободе народа свога. Измет и издајство не би би се тада дочепати могли наших још јединих од дедова наслеђених градова и бедема. Свештенству и цркви, народу и просвети синули би дивни дани слободе и братства!

Дао би благи бог, да „меродавници,“ који управом цркве и судбом народа свога дрмају, једном то увиде и на прегрдну срећу цркве и народа једном и изведу!

За крст часни и слободу златну гинуло је неброј српских соколова. Вера, борба и слобода соколила нас је и бранила од коначне пропасти. Она ће нас и сада помоћи и спасти!

„Не кривите нас и не судите нас, да и сами суђени не будете!“ вели свето писмо. Јер сви смо грешни. Многи су криви, а проклетство косовско свима нам се свети.

У светом самостану на дан Јована милостивог.

Игуман Нектарије.

ПАРНИЦА ПРОТИВ УГАРСКЕ ПРАВДЕ.

Виси о концу, па да дође до парнице тако ужасне, тако понижавајуће, какве давно није било. Но та ће парница на сваки начин бити сад обустављена, али се пита: „Не били боље било, да се ипак одржи, јер обустављање те парнице под ниже наведеним приликама бацило би врло тавну сенку на угарску правду?“ Ево да испричамо случај:

2. јануара 1883. год. по нов. кал. десила се пред касом „штајермарске штедионице“ у Грацу веома дрска крађа. Поседник Шелк стојао је пред касом и држао 25.000 фор. у руци. Тада приступи к њему млад, плав човек и рече му: „Ви мора још једном да се пријавите.“ Шелк је мислио да је то какав чиновник штедионице и окрете се, но у исти мах му неко неприметно изтрже из руке 14 хиљадарка. Градачка полиција много се трудила да уђе ов ј крађи у траг.

Тада је градачка полиција добила са разних страна писма, да су ту крађу извршили неки Вајс са још два друга, који се налазе у Будапешти па и то, да су ти лоповидали будапештанској полицији отуда 4000 фор. Неки Бучински је отворено рекао, да су од тог новца добили удела и бивши капетан Тајс, поткапетан Зарањи и још неки полицајни комесари.

Градачка полиција послала је полицијског агента Глобочника у Будапешту да извиди ствар. Нећемо да описујемо потанко, шта су све поједини сведоци исказивали; довољно ће бити да наведемо завршетак оног писмена, којим градачки државни тужилац предлаже да се те парница обустави. Градачки државни тужилац др. Крамолин вели ово:

„Сви искази сведока слажу се у том, да је крађу извршио Самујел Ваш-Варади. Његово држање и држање бупапештанске полиције увећавају ту сумњу. Свакојако је чудновато. да су будапештански тајни полицај Грубер, чиновник Хехл и полицајни комесар Нађ доста отворено изјавили сумњу пред истражним судцем, да су комесари будапештанске полиције: Брил, Денковски и Голдштајн, добили удела од украденог новца. Градачки полицајни комесар Глобчник изјавио је ово: Кад је дошао у Будапешту да извиди ствар, те тражио од капетана Зарањија да уапси Вајса и неке сумњиве личности, тада му је Зарањи одговорио: „Те су особе већ преслушане, оне су доказале своју невиност, те се по угарском закону не могу сад више уапсити. Градачки полицајни комесар Глобочник завршио је свој извештај овако: „На мене је држање главне будапештанске капетаније учинио тај утисак, као да будапештанској полицији не лежи у интересу да се пронађу кривци.“ Нуз то долази још то, да су нестали из будапештанске полиције списи, који се односе на предистрагу с Вајсовим друговима. „Но,“ вели државни тужилац даље, „ови основи сумње нису још довољни да се покрене парница, нарочито кад се узме у обзир важност особа и још нека питања, која стоје с тим у свези и која би дала парници велику важност. Овде је нужна двострука пажња садањи основи сумњи нису тако велики, да би се могла парница покренути на сигурном и хладном темељу, предлажем дакле, да се парница у сваком правцу обустави.“

Градачки суд решиће ово дана овај предлог државног тужиоца. Сви су изгледи, да ће суд парницу обуставити. Но као што рекосмо, кад државни тужилац изражује толику сумњу и као из неких „обзира“ тражи обустављање парнице, онда је боље, да се та парница одржи. Јер овако може сваки свашта мислити, сумње има довољно, а онако би се можда показало, да код нас у Угарској није тако страшно, као што изгледа. У осталом кажу да је сад будапештанска полиција друкчија. Тајс није вишо главни капетан, многи комесари су поотпуштани, а неки су оптужени, што су примили жито и т. д. Надајмо се бољему. Ово до сад није било добро.

Писмо из Русије.

Петроград, 14. новембра.

И ако се руска влада још увек уздржава, нит се известно зна, какав ће она положај у бугарском питању заузети, то је ипак свако ратоборан постао. У војеном министарству опажа се живо кретање а из свију крајева простране државе јављају о војничком кретању и спреми, која се без икаквог зазора свуда чини. Све то изгледа, као да ће Русија скоро врло озбиљну реч у бугарском питању прозборити, а та реч чуће се на даље, него што су се чули говори г. Смолке, Тисе, Салисберија и други. У Русији обично врло мало говоре, али за то више раде.

Русија се за велике догађаје спрема и она је већ готова. Већ одавно, а особито после последњег рата потрошиле су се знатне своте за војничке спреме и преустројство војске. Допринешене су жртве, које Русија врло осећа и ако за истим нико не жали. У руском друштву није већ одавно тако расположење и одушевљење владало, као сад

У разговору с једном врло отменом а иначе меродавном особом у ствари данашњи заплета рече ми иста личност: „Ако буде рата, свршиће се најсјајније у нашу корист Снага Русије није још никада тако силна и јака била, као што је данас. У земљи влада једнодушност, одушевљење и родољубље, каквог у свету нема. На позив цара поћи ће мало и велико у борбу, а свак жртвоваће последњу копејку, кад се о судбини отаџбине ради. Ми смо у толико напреднији него други, што је наш народ у опште родољубив и за своју велику домовину увек на смрт спреман. Наша су средства неисцрпљива, а руски народ непобедим. Сваки онај, који се с нами сукоби, срамотно ће пропасти, особито је силна Русија, ако се на обрану свога отачаства покрене, или ако част Русије и руског народа узиште да се борба поведе. Број наше војске изненадиће многе, а кад наша козачка војска у броју 350.000 на јуначки мегдан пође, то ће их свуда и до мора бити!“ Тако ми причаше родољубиви Рус, а ја то исто знам.

Овде се верује да ће се данашњи силници у Бугарској лудовања заситити и да ће уступити. Ако ништа друго, оно ће их новчана оскудица, која у Бугарској влада на то присилити.

Руски кандидат за бугарски престол означен је у особи кнеза Николе Дадијана Мингрелског. Турска је у томе с Русијом споразумна, а ни други неће приговорити. Још зависи од тога да ли ће Европа данашњој бугарској влади предложити да се уклони, јер је за земљу штетна и доводи отачаство у опасност.

Из Бугавске јављају, да је влади збиља до ноката догорело. Јављају и то да је покушај владе, како би неки зајам учинила без успеха остао, и да ће се војска разићи, јер нема новаца, а народ не плаћа пореза.

П.

Преврат у Бугарској.

У Бугарској стоје ствари, као и пре недељу дана. Очекују се важни догађаји. Све се силе спремају, али никако да падне одсудна реч. Међу тим има ипак неколико новости, што се односе на Бугарску и које ми овде саопштавамо.

Министар финанције Гешов, захвалио је, а његово место заузео је привремено Радославов, министар правде. Гетов је захвалио с тога, што ни од кога није могао добити у зајам новаца на рачун Бугарске. Данашњу бугарску владу нико не припознаје, па нико неће ни да јој ишта повери. За то је Гешов одступио, али ма ко дошао на његово место, неће моћи успети, док у Бугарској не овладају редовне прилике, а то може само тако бити, ако данашња влада одступи и ако Бугарска обнови пријатељство са Русијом.

Бугарска велика скупштина изабрала је депутацију, која ће ићи од једне европске велике државе до друге и која се састоји из ових личности: Стојлова, Грекова и Калчева. Цел је те депутације, да од европских дворова измоле Бугарској кнеза. Турска је данашњој бугарској влади саветовала, да се окане ћорава посла и да споменута депутација остане код куће. Говорило се, да бугарска влада хоће да послуша Турску и заиста депутација се није кренула на пут у оно доба, кад је углављено било, али сад о-

пет јављају из Софије, да та депутација ове недеље полази прво у Беч, а за тим ће обићи и друге велике европске државе.

По гласовима из Париза, Русија неће као свог човека за бугарски престо истакнути кнеза Николу од Мингрелије.

Руске новине „Московскија Вједомости“ доносе значајан извештај свог цариградског дописника. У истом се извештају вели, да је турска влада дошла до убеђења, да се у Бугарској не може успоставити ред и мир, ако је каква страна сила војском не поседне. По што пак ни једна сила неће то да учини, то се Турска решила, да у Турској и Источној Румелији успостави мир и поредак. Жалосно је, што је данашња бугарска влада земљу дотле дотерала, да се може већ о том говорити, како ће Турска учинити реда у Бугарској и Источној Румелији. Турци дакле, који су руским оружјем истерани из Бугарске и Источне Румелије, ти да се сад враћају у те земље као успостављачи мира и поретка! Но ми мислимо, да дотле неће никад доћи, јер то неће допустити Русија. Ако у опште ко војнички хоће да поседне Бугарску, то само Русија може и сме учинити.

Политички преглед.

Русија и Француска. У француској скупштини говорио је министар Фресине о том, шта мисли француска влада радити. На то изјавише сви руски листови, да Русија не може више шта очекивати, него што је Фресине обећао. Русија је задовољна, што Француска држи Немачку у шкрипу и енглеске државнике разхлађује. У одсудним часима пак показаће, да између Француске и Русије влада искрено пријатељство. У египатском питању Русија ће увек потпомагати Француску.

Египатско питање. Француски посланик у Лондону тражио је од енглеског министра спољних послова коначан одговор у погледу сујецког канала. Енглези дакле неће имати куда, него ће јасно морати одговорити овако или онако, па из тог одговора видиће се, да ли ће се спор моћи мирно решити, или ће доћи до заплета. Енглеској пак свакако ће скорим проћи воља, да се пача у бугарске ствари.

И немачки цар кортешује. Немачка хоће да увећа своју стајаћу војску са 40.000 људи, што ће годишње коштати преко 15 милијуна форината. Да се то спроведе, за то је нужно, да на то пристане државни немачки сабор у Берлину, али већина се у сабору противи, да ували земљу још у већи дуг и да натовари на леђа држављана још веће терете. С тога је немачки цар позвао к себи саборско председништво и некоје знатније посланике, па им је говорио о нужности новога војничког закона. Кад су ти посланици приметили, да ће то врло велики терет за земљу бити, онда им је цар рекао: „Предлог о умножењу војске мора бити а и биће закон.“ То не значи друго, него да и сам цар Виљем кортешује за умножење војске. Заиста, уставност је у „цивилизованој“ Немачкој далеко дотерала!

Нове пушке Нашим читаоцима је познато, да ће наша војска добити нове пушке — „репетирке.“ Те пушке (манлихерове врсте) стаће нас грдних новаца (52. милијуна) а већ се сада доказује, да оне не вреде ништа. Један мађарски лист има чланак из војничких кругова, у ком се вели, да су „репетирке“ за лов добре, али за рат — не. Топнички мајор Никола Вујић, који је први стручњак наше војске осуђује те пушке. Те пушке није хтела ни једна држава да прими, а ми смо их узели. Знате, нама се новац — пресипље!

ДОПИСИ.

Из румског котара. Почетком септембра о. г. подпала је и бивша крајина у подручије провинцијала, и тако смо се у неку руку изједначили. Надали смо се, да ће бити боље, али смо се готово преварили. Нећу да се тужим, али хоћу да изнесем, шта се за ово кратко време догодило, па ма само знања ради.

Прво смо имали обавити изборе заступника на жупанијску скупштину. И за време постојавше управе крајишке, имали смо сличну скупштину под именом окружног већа, али начин избора за исто био је са свим другчији. Свако општинско веће, бирало је из своје средине једног члана, без претходне кандидације од стране котарске области. Али сад се сасвим друкчије догодило. Кад је стигао одређени дан за избор заступника за жупанијску скупштину, у место да је котарски предстојник у одређено време 9 сати позвао бираче да приступе гласању, а он је просто истакао кандидате за бившу крајину три бележника и то: хртковачког, кленачког и грабовачког, нагласивши, да се сигурно и бирачи са реченим кандидатима саглашавају; те по томе гласања није ни било. Многи бирачи чувши то одступе, а и остали, доцније приспевши, врате се кућама. Записник пак о избору потписан је истом у 4 сата по подне с додатком, да су речени једногласно на предлог изабрани. Чега је ради г. котарски предстојник тако радио, није моје испитивати. Ако је мислио на тај начин нову управу омилити, није се препоручио народу. Јер колико је нами познато, има у тим општинама од бивше крајине доста способних људи, који би за то место требало да су бирани.

Заступници на жупанијске скупштине иду о своме трошку, без подвоза и дневница; али као што сам могао дочути, неки се од г. бележника размећу да ће им општине морати давати у име подвоза сваки пут 10 фор., шта више, неки је већ и „форшуса“ од 25 фор. из општинске благајне дигао и кад се врати, рече, положиће рачун. Да ли је ово збиља, или шала, незнам, но чуће се.

Други догађај био је дочек великог жупана пресветлог г. Чеха. Нисам противник дочека, али нисам ни за начин, као што је овај био. Пред долазак трчкали су г. бележници целе недеље у Руму и то све ради договора за дочек. Али сваком приликом осећале су општинске благајне, јер г. бележници вуку дневнице 2 фор. а уз то и подвоз. За седам дана било је седам подвоза и 14 фор. дневница. Кад је план удешен био, долетише г. бележници, пак издаше налоге општинском заступству, да сви морају у Руму на дочек ићи, јер ко не буде хтео ићи, платиће глобу од 10 фор. Уз то би одређено и 10 кола и сваком кочијашу наложено, да пешкире и ћилимове собом понесу, пак да онако сватовски пред великог жупана изиђу. Дочек тај коштао је општинску благајну неких 50 фор.

Бивало је и досада дочека велике господе, али није целокупно заступство морало бити на окупу, него обично бележник и кнез са још два већника. Али шта ћемо, нова управа тако је наложила, а ми морамо извршити или оглобљени бити. Ово смо све прибележили само знања ради. **В.**

Вести из места и са стране.

Српска православна црквена општина у Панчеву. Од панчевачког црквеног одбора добили смо званичну доставку, у којој нам се јавља, да је црквени одбор решио, да умоли административни одбор у Вршцу, да у најкраћем року изашље поверенство од више чланова са једним опробаним вештаком у струци рачуна и књиговодства са налогом, да што пре стање панчевачке општине у сваком погледу а нарочито у погледу тачности рачуна најстрожије испита и резултат извиђења што пре административном одбору поднесе. И ми мислимо, да ће то најбољи начин бити, да се разбистре ствари у панчевачкој општини.

Саборски одбор започеће своје седнице — као што нас из Ср. Карловаца поуздано извештавају 24. новембра (6. дец.) о. г.

Српско грађ. певачко друштво у Каменици. Као што нам из Каменице јављају, добило је тамошње недавно основано српско певачко друштво потврђена правила, па ће скорим отпочети свој рад. Ми се радујемо оснивању тог певачког друштва и очекујемо од Каменчана, да ће га својски пригрлити. Једна осетна празнина попуњена је тиме у Каменици. Сада ће српске беседе приређивати певачко друштво с бољим успехом, но летос новосадски ђаци.

Срби занатлије у Румунији. У Румунији има по доста Срба занатлија и занатл. момака, нарочито од оног времена, како је почела наша монархија водити ђумручни рат с Румунијом. Из вароши Крајова у Румунији добисмо писмо од једног пријатеља, из кога с радошћу видимо, да Срби занатлије и у туђини остају ваљани — Срби. Ево шта се вели у том писму: „С поносом могу вам рећи, да нас неколико Срба занатлијских момака остадосмо онаки, какви бесмо пре, — да ни овде, где нас окружава сама туђинштина, не заборависмо народ свој! Код честитог Србина обућара Стевана Ђорђевића скупљамо се, разговарамо се и челичимо се у српској свести, која нам је овде као кора хлеба нужна. Држимо више српских листова и то „Одјек“, „Заставу“ и „Н. Београдски Дневник“, па пратимо све што се догађа на разним странама нашега Српства. Ако се број умножи, гледаћемо да оснујемо читаоницу“. — Дај боже да то што пре буде и да се остали Срби у туђини угледају на честите Србе занатлије у Крајову!

Митрополитски црквени савет довршио је свој рад. У својим седницама решио је савет 47 разних њему поднешених предмета.

Ватра. Данас по подне у пола 2 сата појавила се услед непажње ватра у кући Игњата Јанковића у ајмашком крају. До два сата изгорела је цела кућа Ватрогасци су доцкан стигли. Штета се рачуна у 300 фор.

Колера се спустила из горњих крајева наше домовине у доње крајеве. Највећма се шири на простору троједне краљевине. У Осеку је умрло 12, у Д. Премишљу 2 а у суседном Петроварадину 6 особе од колере.

Избор посланика за ст. пазовачки срез биће — како из хрватских листова дознајемо — 9. децембра по н. к. Овај срез заступао је досада на хрватском сабору др. Јован Ђурић, па како је он постао поджупан, остало је упражњено место посланика за овај срез.

Убила га дрва. Пре неки дан возио је у Грачанима (Хрватској) сељак дрва. Пут је био прокопан, кола се нагоше на једну страну, превртуше се и загрну сељака. Терет је био тако тежак, да је под њим издахнуо сељак.

Исељавање у Америку. Настала је зима, сиротиња и Горњој Угарској нема рада, а нема ни леба. Зато се и број исељеника множи. Из Добшине и Шајовеља иселило се само последњих дана на 200 људи у Америку. Непомаже ту савет, непомаже власт. Исељеници одговарају: „Дајте нам леба, па ћемо остати, не захтевајте да овде умремо од глади“. — Таки је јад горе. Наша влада с Тисом на челу може се сада наслађавати мукама ових невољника, јер их је она, с Чивутима у друштву, довела до тог стања.

Српске гусларе гоне. Из Паштровића пишу „Срп. Листу“: „Неки дан дошао из наше суседне миле српске Црне Горе слепац Јово Гаров, да купи милостињу; а нама мило, што нам се дала прилика, да и према нашему Јови покажемо своје брацко милосрђе. Опази га жандамерија, те пошто га је изгрдила, ка ни једна што би пиљарица, отпрати га тужног, ни крива ни дужна, преко границе! Остали смо као убезекнути, јер смо тврдо о поштењу Јовином уверени. Мислили смо, али у заблуд, јер томе ни данас узрока незнамо! — Јуче Марко Лукшин-Медиговић, који такође лепо пева уз гусле прошлост српску, пошао по милостињу на Челобрда. Браћа га радо и лепо дочекала, а кад га опази жандармерија, поврати га дома, и запрети му тамницом (!) у прошњу ићи и црногорског држављанина вођом имати, јер му је овај Црногорац из суседне нам Црмничке нахије! Он је 26. септембра т. г. купио милостињу у Рисну, и веома утешен милосрђем браће Ришњана, пређе у Костањицу. ту га сретне жандармерија, па га немило протера на „Вериге“! Ми незнамо, јели до тога: што пева прошлост српску, или што му је вођа Црногорац, нама вазда као поштен сиромашак познат, него знамо: када би му збиља забрањено било просити, да би морао, са децом, женом и старицом мајком од глади скапати! Нас од Црногораца дина тије деле и делити могу, а нама су гусле једна од наших светиња, које су нас с манастирима сачувале: од кужнога зрака и моралне пропасти. — Нама их оставише на аманету претци наши, и њих ће бити, докле буде крви њиховога кољења; јер иначе: тешко би нас карали њихови свети духови“.

Чанговима у ђорочкој насеобини баш не иде најбоље. Др. Олах прегледао је насеобину и изјавио, да она како у просветном, исто тако и у здравственом погледу не стоји никако. Осим тога немаду многи Чангови ни леба, те је сада код њих жива мука. Јадни људи, да су остали у Буковини, и да нису поверовали својој „браћи“, који се сада према њима тако небратски понашају, неби се сада патили.

Чувутски кајишари. Арадском суду поднето је у један дан 8 тужаба против 8 чивутских кајишара у Араду. Они су глобили народ, узимали 300% интереса, па сад ће за то кајишарење одговарати пред судом. Видећемо, дали ће их заслужена казна постићи.

„Нећу!“ Догодио се у неком немачком месту овај чудан случај. Запросио момак девојку и они одоше пред олтар. Кад је девојку упитао свештеник, да ли полази својевољно за момка, она одговори: „Не! Нећу!“ Сватови се раскварише. Прошла је пуна година дана, а ни момак ни девојка не ступише у брак. Момак покуша поново срећу код девојке и она пристане. Пред олтаром рече девојка свештенику, да ће поћи за момка, а кад је дошао ред на момка, он рече: „Нећу!“ Сватови се и опет раскварише. Момак се осветио девојци за оно лањско — „Нећу!“

Тукли га што је платио порцију. Било богме и тога, и то код нас у Угарској. Дошао Чемерски сељак у општ. кућу, да плати порезу, па је сео на клупу, јер је било много света, те је морао чекати. Бележника Бичкеја то тако разљути, да је песницама ударао по глави јадног сељака и дао га избацити напоље. — Дакле господа чиновници почели су већ туђи јадан народ зато што плаћа порезу. Чудна ствар! Да ли ће боже добити за то орден од Тисе?!

Пукло му срце од туге. У Воклабрику били су сватови. Узео момак девојку, за коју се знало, да је воле тамошњи свирач. У сватовима је свирао исти тај свирач са својим друштвом. Кад се дошло с венчања кући, свирач је свирао сретноме пару и сватовима. Весеље је најбујније текло, по свирка уједаред преста, свирач се стропоштао мртав на под. Препукло му срце.

Онај што гладује. Г. Мерлати што сада у Паризу гладује, наступио је сада већ 28. дан свог гладовања. Он је рекао, да ће 50 дана гладовати, те му дакле треба још 22 дана. Он не једе ништа, но попије по 3 литре воде на дан. Сада се осећа слаб и тужи се, да га глава боли, и да му зуји у ушима. Иначе вели, да ће 50 дана моћи гладовати. Видићемо!

Нови штапови ушли су у обичај у Америци. Они су превучени човечијом кожом. У државном затвору у Колумбусу водио се прави занат са прављењем тих штапова. Чим који роб умре, одмах му одеру кожу и начине штап, који после Американци скупо плате и са највећим уживањем носе. Дакле не догађају се чуда само по нашим затворима, него и по америчким. Да ли да се тиме тешимо?!

Кратке вести. Немачки културни историчар Јован Шер умро је. — Збор лечника у Хрватској држао је у 29. о. м, у Загребу месечну скупштину — У Загребу се основало друштво за потпору сиромашних далматинских ђака. — Поговара се, да ће уг. министром комункација постати држ. тајник Барош. — Поджупан Абауј-Торнанске жуп. лишен је звања због проневере — У београдском српском нар. позоришту представљаће се 7. дец. Гетеов „Фауст.“ — Цариградски патријарх поднео је оставку. — По Г. Угарској путује у научној цељи руски научник Восиков. — Земунско грађанство поздравило је Др. Мазуру што је на хрватском сабору бранио, да кр судбени сто остане у Земуну. — У Ердевику отворена је брзојавна станица. — Са Вервнерске поште у Белгији украли су милијон франака. — Пештански столар Ш. Чех нестао је. Мисле да се убио. — Убица фибишког бележника Јасенског ухваћен је. — Сиксојски солгабиров лишен је звања због проневере. — У Чик С. Имру убио је један Мађар момак свог друга, исекао га на парчад и саранио. Убица је ухваћен. — Др. Ригера поздравили су Бугари због његових говора у делегацијама. — У Паризу је било анархистички немира. — Мађарски примас — владика Шимор дао је задрузи мађарских књижевника и новинара 10.000 фор. Шта је дао Герман нашим задругама? — У почаст Ф. Миклошића био је у Пешти приређен банкет. — У селу Алшо — Домбору изгорело је 95 кућа. — Немачки писац барон Артур Шекендорф убио се. — У Н. Саду су прошле ноћи два Рушњака ножевима изболи једног Мађара. Мађар лежи на самрти.

Трговина.

= **Нови Сад** 20. новембра (2. децембра). На житној пијаци нашој за минула два дана ова учврстила се цена пшници услед виших цена на горњим пијацама. Довоза са раном је врло мало на пијаци, а цене су данас ове: Пшница новосадска, шајкашка и сремска 8 ф. 10—30 нов. Наполица 7 ф. Јечам 5 ф. 50 нов. Зоб 5 ф. 60 н. Кукуруз некрљен 3 ф., окрљен 4—4 ф. 40 н. од 100 кгр.

Маст свињска 46—47 ф. Сланина сува 47—48 ф. од 100 кгр.

Пасуљ бели 6 ф., жути 6 ф., пасуљица 6 ф. 50 н. од 100 кгр.

Угојени свињи тешки 31—32 н., средњи 31—32 н., лакши меснати 33 нов., сеоски 27—28 нов. од килограма.

Вино се ових дана није тражило, цене су: ново бело 7—9 нов., боље до 10 нов., шиљер 9—13 н., црно 16—24 н. од 1 литре.

*

У **Будимпешти** 19. новембра (1. децембра). Поврај јаче понуде и добре воље за куповање, промета са пшницом било је 20.000 м. ц. са ценом од 5 н. и опет вишом. Остала зрна слабо пазарена. Плаћана пшница потиска тешка 81.5. 9 ф. 15 нов., 80.7. 8 ф. 95 н., 80.5. 9 ф., 80.5. 9 ф. 5 н., 79. 8 ф. 90 н., 77. 8 ф. 80 н. Пештанска 79.4. 8 ф. 90 н., 80. 8 ф. 85 н, 79. 8 ф. 87½ н. Бечкеречке 3900 м. ц. 77 5. 8 ф. 85 н. Банатске 2000 м. ц. 80. 9 ф. Бачке 2000 м. ц. 77.8. и 1000 м. ц. 75.3. 8 ф. 72½ н. Све на три месеца.

Кукуруза продано 2100 м. ц. по 6 ф. 7½ нов., 2400 м. ц. по 6 ф., 2900 м. ц. по 6 ф. 4 н., 500 м. ц. 6 ф. 5 н., 2500 м. ц. по 6 ф. 6 нов. Све за готов новац.

Термини су текли живо и са вишим курсом. Пшница за пролећа 8 ф. 93, 8 ф. 98 до 8 ф. 96 н. За јесен пшница 8 ф. 76, 8 ф. 71 до 8 ф. 74 н. Кукуруз за мај-јуни 6 ф. 8, 6 ф. 9, 6 ф. 11 до 6 ф. 8 н. Репица кол за август-септембар 11 фор. 50 нов.

Производи. Маст 52 ф. 25 н. Сланина 45 фор. 50 н. Шљиве 100 ком. у ½ кгр. 7 ф. 75 н. Српске узанц готове 6 ф 75 н., 100 ком. за децембар 7 ф. 50 н. од 56 кгр.

*

У **Штајнбруху** 19. новембра (1. децембра). Посао са угојеним свињама тишији, цене без промене. Плаћа се за угар. тешке мат. 39—41 н., младе тешке 41½—42 н, лаке 41—42 н. Српске тешке 39—40½ н., средње 39—40 н., лаке 38—39 н од 1 кгр.

Најновије вести.

— Кад је ђенерал Каулбарс полазио из Софије, рекао је бугарским бегунцима, који су га поздравили: „Русија хоће само благостање и слободу Бугарске. Руски непријатељи лажу, кад тврде да руски цар хоће Бугарску Русији да присаједини.“

— Турска је решила да заведе за своју војску Маузерове пушке. Већ је наручила 300.000 комада.

— Из Београда су пустили у свет глас о завери против краља Милана, па из Београда званично се и побио тај глас. Рекоше званично, да је по све лажан. Али у Будимпешти још не мирују. Мађарски лист „Фигетленшег“ наишао је каквом лажи на лепак. те јавља, да се легло завере те открило у Новом Саду, а међу тим се у Новом Саду о том ништа не зна.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 20. новембра у вече.)

Будимпешта. Данас је била преска парница новосадског професора на мађарској ђимназији против уредника немачких новосадских новина. Порота је оптуженика ослободила, а суд је тужиоца осудио на 478 фор. трошкова. Мађарски професор дакле има да плаћа.

Велики Варад. Наш владика Арнолд Ипољи умро је.

Народна привреда.

„Славија“ узајамно осигуравајућа банка у Прагу поднела нам је извештај о раду свом од р. 1. јула, до краја септембра о. г., из ког излази: да је у наведеном року склопила нових осигурања укупно **23.725** на броју а у износу од **27,304.965** фор. **47** новч., по којима је у име премија и припадака **488.143** фор **66** новч. ушло — У истом добу наплатила је ова банка у име штета **179.081** фор. **79** новч. На корист чланова својих уложила је **359 298** фор., код разних повчаних завода, а **654.850** фор. **22** новч., издала је уз хипотеку на приплод. — Промет са благајницом био је у овој 3-ћој четврти **1,902.063** фор. **60** новч. — Од р. 1. јануара, па до краја септембра о. г., склопљено је код „Славије“ нових послова свега **53.777** на броју, у укупној вредности од **56,019.289** фор. **80** новч По овима ушло је у име премија и пристојби **1,242 557** фор. **57** новч., а штета је наплаћено на **378.111** фор. **72** новч. — Мировинска задруга, која код „Славије“ постоји, и која сама собом управља, има **1,415** чланова. — Осигурани дохотци ове износе **129.729** фор. **87** новч., а уписни улошци исте **490 670** фор. **81** новч. — Мировински фонд банчиних заступника сачињава, које у готовоме новцу, а које у државним папирима, своту од **68.209** фор. **58** новч.

Збиља лепи успеси, и примерно устројство рада, што све банку „Славију“ особито препоручује!

Пепео за ђубрење кромпира Познато је из искуства, да кад се кромпириште нађубри са пепелом не само да се доходак повећа за 10—15 процената, већ и кртоле далеко мање од разних болести страдају; шта више, било је прилика да су на нађубреном кромпириштu са пепелом, кртоле са свим здраве очуване, док међу тим на суседном, које није ђубрено, кртоле су оболеле. Ово је са свим просто средство, које сваки земљоделац може употребити, јер пепела може довољно преко целе године накупити и брижљиво чувати до употребе. Колико је пепео добро средство за ђубрење кромпириштa, толико је исто вредно и за детелиште. Где има фабрике, или где се ради са парним машинама, треба пепео скупљати, па ма био и од каменог угља, који је нарочито подесан за ђубрење тешких земаља. Можемо навести и то у корист ђубрења са пепелом, да се дејство његово опажа и на усеву, који после кромпира по том земљишту буде гајен.

Жута репа — шаргарепа за коње. Коњи, који преко лета махом на паши проведу, а зими пак махом морају у штали да бораве, као они, који преко лета чешће добијају за храну сочне пиће, пате преко зиме од немања апетита, а поред тога, изгуби им кожа ону сјајност. За такве коње доказано је многим опитима, да је најбоље ако добију кадкад преко зиме нешто сочне хране, која им помаже више но и ма која друга медицина или лек. За ову циљ најподеснија је жута репа или шаргарепа коју треба на ситно исећи, и сваком коњу сваке недеље по једаред давати два тако исечена комада шаргарепе, смешавши комадиће са осталом храном. Врло ообро дејствује на коње, јер с једне стране уклања све горње неприлике, а с друге опет одржава коња у повољном здрављу. — Препоручујемо љубитељима коња, који могу, да ово средство употребе у даној прилици. „Т.“

Извоз угарског вина у Италију и Швајцарску, као што из Трста јављају и опет је застао, те је слабији, него што беше у почетку ове јесени. И за Француску се мање прошлих недеља однело. Међутим наше вино није на светским пијацама од своје досадање цене ништа изгубило, те што се за непосредну потрошњу у Трсту купује, плаћа се за добро вино 18—18 ф. 25 н., (баз с је 90 гради) од хектолитра а по тамошњим условима. По истој цени пруска вина немају купаца, доклен румунска роба по 16 ф. је пазарена. Јински сприт се може по 19 ф. 50—19 ф. 75 н. добити; бреславски производ 20 ф. али нема купаца.

Догон и одгон свиња у Штајнбрух прошле недеље. Из доње Угарске угојених 1256 ком., мршавих 1076 ком., из Србије 1770 ком., угар. држ. железницом угојених 4222 ком., мршавих 1421 ком., сеоских 284 ком. Свега 9989 ком, догна је било у оборима 79.742 ком, свега крајем недеље 89.731 ком. Одгоњено за гор. Угарску 89 ком, у Беч 1681 ком., Винернајштат 143 ком., у Ческу 1219 ком., преко Боденбаха 2794 ком., преко Рутке 2249 ком., преко Силн-Одерберга 907 ком, у Француску 410 ком, Италију 336 ком., будимпештанска потрошња 2848 ком., потрошња у околини 137 ком., штајнбрушки сланинари и саламџије 790 ком. Свега 13.648 ком., преостало у оборима на даље 76.083 ком.

Уредништву нашега листа стигло је на приказ:

Anuška pripovjest od Ivana Turgenjeva, preveo s ruskog Milan M. Стр. 118. Цена 40 новч. — Ово је 1 свеска „Posiela“ забавника, што ће га књижара Ј. Б. Штифлера у Вараждину издавати. Циљ је овом забавнику, да туђинску књигу истисне из хрватског дома.

Smiljana жалосна игра, написао Ј. Јурковић. Друго издање И. Граница у Загребу. Стр. 70. Цена 40 новч.

Учење католичанске православне цркве изложено упоредо са разликама које постоје код других хришћанских цркава од Владимира Гете свештеника и доктора богословије православне цркве. С другог француског издања превео Милош Парента, слушалац српске православне богословије у Задру под надзором професора исте богословије. Задар. Печатња И. Водицке. 1886. Стр. 210. Цена ?.

„Глас Истине.“ Лист за црквене проповеди, хришћанску поуку, духовну књижевност, животописе, старине и православне црквено-народне потребе. Уредник Сава Петровић. Бр. 21. У Новом Саду. Цена је листу 2 фор.

Књиге за народ Издаје „Матица Српска“ из задужбине Петра Коњевића, Свеска 9. О муњи и грому. За народ написао М. Петровић. У Новом Саду штампарија А. Пајевића 1886. Цена 10 новч.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НОВЕ КЊИГЕ.

Изашле су из штампе и могу се добити у потписатој књижари:

СВЕСКА I.

ТРГОВАЧКА ПИСМА

РУЧНА КЊИГА

ЦЕЛОКУПНОГ ЗНАЊА ТРГОВАЧКОГ

ПО НАЈСТРУЧНИЈИМ ПИСЦИМА

за наше прилике уредио

АЛЕКСА КАРАНОВИЋ.

Цена 50 новч.

СИСТЕМ ТРГОВАЧКОГ КЊИГОВОДСТВА

НАПИСАО ЗА ШКОЛУ И САМОУКЕ

РАДИВОЈ ПРЕДИЋ

шеф књиговодства у привилегованој народној банци краљевине Србије.

Цена 2 фор. 50 новчића.

У Новом Саду 6. новембра 1886.

Књижара Луке Јоцића и др.

у Новом Саду.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У Н. САДУ

КОД СВЕТОГ САВЕ.

НОВО! НОВО!

Сад баш из штампе изађе:

НОВА МУЗИКАЛИЈА ЗА ГЛАСОВИР

„РАДО ИДЕ СРБИН У ВОЈНИКЕ“

од др. Јована Пачу-а

по познатој популарној мелодији са песмом Васе Живковића проте панчевачког.

Цена 70 новч.

(Ко новац у напред пошље, добија поштом о нашем трошку.)

УЈЕДНО ПРЕПОРУЧУЈЕМО:

Без тебе драга — — — — — —	1·—
Праг је ово милог Српства — — —	80
Српска молитва (по песми Змаја) — —	80
Народно коло — — — — — — —	1·—
Успомена на песму „чуј Душане“ — —	1·—
„Коло“ из „Ђачког растанка“ Бранка Радичевића — — — — — — —	80
Сватовац, од Р. Толингера — — — —	1·—
Онамо онамо, од Ј. Маринковића — —	1·—
Николин Марш од Д. Чижека — — —	1·—
Миленин кадрил од Д. Чижека — — —	1·—
Ослобођење Славена на истоку од Д. Чижека	1·—
Независност Србије од Д. Чижека — —	1·—
Школско звонце од Д. Чижека — — —	40
Смеса српских песама од Ј. Це-а — —	80
Слике и прилике од Р. Толингера — —	60
Младост радост од Р. Толингера — —	60
Херцеговачки марш — — — — —	75

Српски књижари и штампари:

Браћа М. Поповићи.

НА ЗНАЊЕ!

За који дан изилази најновија музикалија под насловом:

„ЦРНОГОРСКОМ ВОЈНИКУ“

посвећено Његовој Светлости

ДАНИЛУ-АЛЕКСАНДРУ

КЊАЗУ НАСЛЕДНИКУ ЦРНОГОРСКОМ

од Др. Јована Пачу-а.

Цена 80 новч.

Јавна благодарност

Одбор срп. пев. друштва у Белој Цркви налази се побуђен с овим јавно своју најтоплију благодарност изјавити велико-градишчанској (Србија) срп. певач. дружини, као и њеном коровођи на братском суделовању при беседи са две заједничке песме и једном од сопственог кора одпеваном, те је тако допринела, да што сјајније и величанственије испадне програм беседе, коју је овд срп. пев. друштво давало на дан св. Арханђела 8. (20.) новембра о. г.

Тако исто изјављује одбор своју благодарност господи: Томи Петровићу, Лази Банићу и Јоци Ђурићу, који су имали доброту том приликом дати бесплатно по једна кола, ради довоза и одвоза гостију до Базјаша.

Приликом беседе приложили су добровољан прилог на овд. пев друштво следећа господа: Лазар С. Михајловић (Град.) 3 фор. Спира Димитријевић (Град.) 2 фор. Мита Михајловић (Град.) 60 новч. Н. Н. 1 фор. Велимир Протић началник (Град.) 2 фор. Танасије Обрадовић (Град.) 1 фор. А. Ђ. Стефановић (Град.) 1 фор. Корња обрешпициент (Б. Цр.) 30 новч. Ђура Нађак ц. кр. лајт. 30 новч. Паунковић совет. судб. стола (Б. Цр.) 1. фор. 30 новч. и Франц Грајнер адвокат 1 фор. 30 новч. Свега 13 фор. 80 новч., на које одбор јавну благодарност своју изриче.

Одбор

срп. пев. друштва у Белој Цркви.

ОГЛАСИ.

КОНКУРС.

Ради попуњења места личног капелана при парохији будимској, с којим је, кромје обичних свештеничких дужности, и катихизација православног вероизповеданија ученика, који основне, грађанске и реалне школе у Будиму похађају скопчана, отвара се овим, на молбу дотичног пароха, конкурс.

Са овим местом скопчана је плата и то 600 ф. у име катихизације 300 ф. и слободан стан из једне собе и кујне или релутум од 100 ф. и један хват дрва у у име капеланства.

Стеченици на ово место имају своје потребним сведочбама свој ху свога оспособљења за одправљање свештеничког званија подкрепљене молбенице, за четир недеље дана од првог увршћењи овог конкурса у дотичне новине конзисторијуму овом поднети.

У Сентандрији 14. новембра 1886.

3—3 **Конзисторујум епархије будимске.**

Оглас дражбе.

Градско заступство у својој XII. дне 27. новембра о. г. држаној скупштини није одобрило резултат дражбе од 25. о. м. те се нова дражба ради издавања сљедећих доходарина под закуп на време од 1. јануара 1887. до конца децембра 1889. године расписује.

А.

Властите доходарине градске:

1.) од калдрмарине;
2.) од клања крупне и ситне марве;
3.) од увозарине:
4.) од трошарије;

Б.

Доходарине такозваних крајишких провента (акциза):

1.) од точења пића;
2.) од сечења меса.

Дана 9. децембра 1886. год. у 9 сати пре подне почеће дражба у магистратској дворани, и то најпре устмена, после тога биће офертуална расправа.

За доходарине наведене под А. исклична је цена 30953 ф. а. вр., у име вадиума има се положити 5% од те своте, досталац има после обављене лицитације за 8 дана у име кауције да положи 10% постигнуте годишње закупнине.

За доходарине под Б. исклична је цена 6333 ф., вадиум је 10% те своте, и има се после обављене лицитације допунити као кауција одмах на четвртину а за 8 дана на половину постигнуте годишње закупнине.

На писмене понуде узеће се обзири, ако одговарају прописатим условима и ако се запечаћена пошљу или предаду градском поглаварству 9. децембра до 9 сати у јутру. — Прописани вадиум (за акцис једна четвртина исклична цене) мора бити прекључен и нудиоц се има обвезати, да ће у име кауције одговорити прописатим условима.

Остали услови могу се дознати до одређеног рока у магистратској писарни.

Градско поглаварство.

У Земуну 28. новембра 1886.

Градоначелник

2—3 **Морфи.**

ЛЕПИ БОСАНСКИ СУВИ

ШЉИВА

5 кила поштом од 80 новч. па до 1 фор. 70 нов. по квалитету, за спецераје препоручујем у већем, по најнижу цену.

Л. Раденковић,

1—3 Брчка у Босни.

СПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

М. ПЕТКОВИЋА

У ИНЂИЈИ

потребује једног млађег помоћника који одма ступити може. 1—3

ПРАВИ

МЕДИЦИНСКИ МАЛАГА-СЕКТ

по анализи ц. кр. стације за пробу вина у Клостернајбургу

врло добар и чист малага

који врло јача слабе, болесниие, реконвалесценте, децу, итд. против оскудице у крви и слабог стомака врло добар лек.

У 1/1 и 1/2 оригиналној флаши и под законски депонираном штитницом

ШПАНСКЕ ВИНСКЕ ТРГОВИНЕ

VIÑADOR

БЕЧ. ХАМБУРГ.

Оригиналне цене ф. 2.50 и ф. 1.30.

У Н. Саду може се добити код Д. КОДЕ винског и деликатесног трговца.

На жиг „**Vinador**“ као законски депонирану штитницу ваља пазити, јер се само тако може за добру квакоћу гарантовати. 2—3

Wer Schwindel-

hafte Reclame nicht beachtet, sondern für sein Geld solid bedient sein will, bestelle den Haupt-Katalog 20. Jahrgang, enthaltend Galanterie-, Kurz- und Modenwaaren, Spielwaaren, wie alle Pariser, Londoner und Wiener Neuheiten, zu den billigsten Preisen. Dieser Katalog, welcher am 10. November erschienen ist, enthält Original-Illustration obiger Artikel und ist franko und gratis zu beziehen vom

Etablissement RIX, Wien, II.

Реелно и најјефтиније набавно врело

НАМЕШТАЈА

у свакој врсти и у сваком слогу код

ТЕОДОРА ДИМОВИЋА

I. Wipplingerstrasse Nr. 27.

БЕЧ. 20—40

КОСТА СТОЈАНОВИЋ

ГРАЂЕВИНСКИ БРАВАР У НОВОМ САДУ,

у лебарској улици, у кући г. Живка ђурића поред срп. нар. позоришта

препоручује своје сложиште свију врста

ОГЊИШТА ШТЕДЊАКА („ШПОРХЕРТА“)

И ФУРУНА ЗА КОТЛОВЕ

ПОД ГАРАНЦИЈОМ

као и нову повлашћену врсту

СТОЛНИХ ОГЊИШТА ОД ПЛЕХА

И КАЉЕВИМА ОБЛОЖЕНИХ

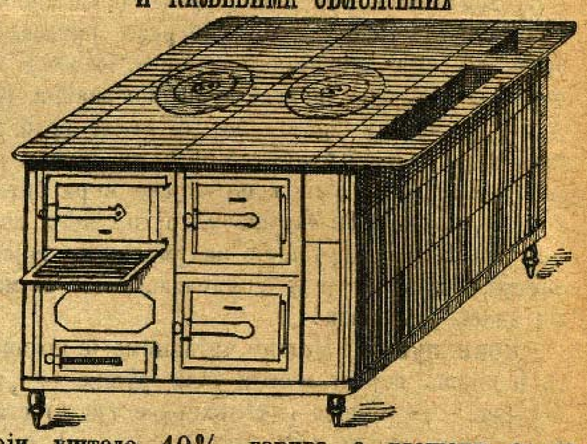

који уштеде 40% горива а удешени су за угљен-брикет. — Прима и извршује сваки браварски посао на грађевини, ограде порте, гробова по најновијем укусу а најјефтинијој цени, исто тако и све оправке са најсолиднијом израдом. Има и ДВА ЦРКВЕНА ЧИРАКА на три крака лепо израђена, 5 шуха висине, готови. 14 16

Одликовано на 15 изложба с највишом наградом (често није добио ни један други предмет таку награду) напослетку у Лондону 1883. год. са две велике златне медаље за каквоћу зејтина и за начин произвађања.

ПЕТЕРА MOLLER'S COD-LIVER OIL **МЕЛЕРА**

НАЈЧИСТИЈИ МЕДЕЦИНСКИ ДОРШ-ЗЕЈТИН ОД ЦИГЕРИЦЕ

Овај зејтин пажљиво се прави у Милерови сопственим творницама из фришких здравих цигерица Дорш-рибе. Зејтин је по вкусу и мирису врло пријатан, а најтоплије је препоручен од првих медецинских капацитета због лаког свариваньа, нарочито за децу.

Цена 1 фор., 6 боца шаље се поштански наплаћено. Препродавци добијају рабат.

Добити се може у свима апотекама и трговинама дрогерија ове монархије. На велико (en gros) код генералног сложишта за Аустро-Угарску. Роберта Гехе у Бечу (**Wien, III. Heumarkt Nr. 7.**)

У Новом Саду: у апотеци К. Б. Грозингера. 2—

ПАШЊАК ПОД ЗАКУП.

У ђурђевачком риту има око 600 ланаца изврсног пашњака (код Врањака и Новоселских виногради) а у Лочком риту око 500 ланаца рита и земљиште обрасло са трском, за издавање под закуп на једну годину дана. Лицитација ће се одржати у понедељак 6-ога текућега месеца у Жабљу у великој пређе Шиндлеровој гостионици.

Издаје се под закуп у парцелама по 100 ланаца. Вадијум је за Ђурђевачку земљу — пашњак 2 фор. по ланцу, а за Лочку пак педесет новчића по ланцу.

Ближи услови могу се дознати на лицитацији, па и иначе може се за њих упитати код

Лео Абелсберга

1— у Новом Саду.

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић — Одговорни уредник Лаза Нанчић — Српска штампарија дра Светозара Милетића.